

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ АУДИТУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА

Успіх будь-якої діяльності залежить насамперед від правильної її організації. Термін «організація» означає упорядкування, приведення в систему, налагодження. Організація здійснення аудиту – це встановлений аудиторською фірмою порядок і технологія виконання договірної роботи суб'єктами аудиту при узгодженні зусиль і способів виконання з метою забезпечення максимальної ефективності використання аудиторської праці при виконанні умов договору [3]. Відповідно, аудит операцій із зобов'язаннями проводиться з метою встановлення достовірності первинних даних щодо наявності зобов'язань перед кредиторами, реальності наявних зобов'язань, законності і доцільності проведених розрахунків, повноти і своєчасності відображення даних в первинних документах та облікових регістрах, правильності ведення обліку зобов'язань і його відповідності прийнятій на підприємстві обліковій політиці, національним положенням (стандартам) бухгалтерського обліку, достовірності відображення стану зобов'язань у звітності господарюючого суб'єкта. У свою чергу, основними об'єктами аудиту зобов'язань підприємства є:

- операції, які виникають у процесі господарської діяльності підприємства та відображають стан його розрахунків з кредиторами (постачальниками, банками, бюджетом, працівниками та іншими кредиторами);
- умови, що регулюють відносини підприємства у процесі здійснення діяльності з контрагентами, державними структурами і т.д.

Необхідно вказати, що визначальне значення при проведенні аудиту відіграє його технологія. Технологія аудиту – це науково організована послідовність проведення аудиту за окремими етапами (табл.1)

Необхідним елементом аудиторської діяльності є планування.

Таблиця 1

Послідовність аудиторської перевірки зобов'язань підприємства [1]

Етапи	Період застосування	Мета	Методичні прийоми
Підготовчий (Планування)	- на стадії узгодження умов; - при розробці стратегії, плану, програми; - при внесенні змін до планових документів	- розуміння аудитором системи формування відносин з кредиторами, бюджетної політики та використання ресурсів суб'єктом господарювання; - виявлення недостовірно відображених господарських операцій та фактів господарського життя у звітності; - визначення аудиторського ризику; - оцінка ефективності застосованої процедури планування використання фінансових та матеріальних ресурсів	Використання загальнонаукових методів та спеціальних знань, що необхідні аудитору для правильної оцінки системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання, а також встановлення правильності та доцільності обраної політики управлінським персоналом для формування попередньої думки аудитора щодо короткострокових та довгострокових зобов'язань
Власне перевірка (Деталізована перевірка)	- Безпосередньо при здійсненні аудиторських процедур для отримання достатніх та прийнятних аудиторських доказів	Отримання аудиторських доказів для забезпечення необхідного рівня впевненості, що застосовані системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку, в частині довгострокових та короткострокових зобов'язань, нарахування та сплати	Застосування методів фактичного та документального контролю. Проведення перевірки в частині зобов'язань, здійснення запитів, зовнішніх підтверджень, аналітичних процедур. Зіставлення та

		відсотків, здійснення розрахунків за зобов'язаннями, є ефективними. А також проведення додаткових процедур для уникнення аудитором ризику не виявлення внаслідок помилки або шахрайства	порівняння розрахунків за зобов'язаннями, особливо в частині нарахування та сплати відсотків
Заключний	- після проведеної перевірки; - у процесі здійснення аналітичної роботи та аналізу отриманих результатів; - при висловленні думки у звіті незалежного аудитора	-Узагальнення та оцінка аудиторських доказів, отриманих шляхом виконання аудиторських процедур на стадії планування та деталізованої перевірки. -Проведення комплексного аналізу отриманих результатів для надання користувачам фінансової звітності суб'єкта господарювання найбільш повної та неупередженої інформації щодо стану фінансової звітності в частині короткострокових та довгострокових зобов'язань	Аналіз та оцінка інформації, отриманої аудитором за результатами перевірки. Здійснення додаткових аудиторських процедур (у разі необхідності)

Здійснюючи перевірку аудиторіві необхідно планувати свою роботу таким чином, щоб вона була проведена, якісно, на необхідному фаховому рівні і в строки обумовлені договором. За допомогою планування заздалегідь визначаються обсяги необхідних процедур,

витрати на їх проведення, досягається узгодженість за всіма основними питаннями з клієнтами ще до початку перевірки. Планування роботи необхідне для встановлення графіку навантаження аудитора, для перевірки виконання зобов'язань передбачених договором, тощо.

Під терміном «планування» розуміють розробку загальної стратегії та відповідних підходів до характеру, періоду та часу здійснення аудиту. Відповідно до МСА 300 «Планування» включає в себе опис попереднього етапу планування аудиту, формування принципів підготовки загального плану і програми аудиту, опис порядку підготовки і складання загального плану і програми аудиту [2].

При плануванні аудиторської перевірки у підприємства-замовника вивчаються: напрями розвитку бізнесу, історія діяльності, розміщення фірми, перспективи розвитку, а також проводиться попередня оцінка системи внутрішнього контролю, яка підтверджується або уточнюється в процесі аудиту.

Система внутрішнього контролю операцій із зобов'язаннями повинна охоплювати як процедури отримання кредитів та позик, так і процедури їх повернення, нарахування і сплати відсотків за користування позиченими коштами. Оцінюючи систему внутрішнього контролю, аудитор повинен отримати відповіді на наступні питання.

1. Хто санкціонує операції щодо зобов'язань?
2. Чи існує у підприємства план залучення і погашення позичених коштів, аналізується його виконання ?

Наявність на підприємстві системи планування операцій щодо зобов'язань свідчить про ефективність системи внутрішнього контролю. Як правило, план залучення і погашення позичених коштів є складовою частиною бюджету підприємства. Оцінивши систему внутрішнього контролю, аудитор може переконатися в тому, що план залучення і погашення позичених коштів схвалений керівництвом підприємства та його фактичне виконання аналізується та контролюється .

3. Чи контролюються умови кредитування підприємства?

Аудитор повинен отримати інформацію щодо процедур внутрішнього контролю умов кредитування клієнта (термінів надання кредитів і позик, відсоткових ставок, умов забезпечення кредитів, тощо). Зазвичай контроль за умовами кредитування здійснюється одночасно із санкціонуванням кредитних договорів.

4. Яким чином організована передача інформації про операції з позиковими засобами (отримання і погашення кредитів і позик, надання

майна в заставу, нарахування та сплата відсотків) з фінансового відділу (іншого аналогічного підрозділу) підприємства в бухгалтерію?

5. Чи проводиться звірка розрахунків підприємства з кредиторами і позикодавцями?

Проведення періодичних звірок розрахунків з кредиторами і позикодавцями є важливим елементом системи контролю операцій із зобов'язаннями. Такі звірки повинні проводитися регулярно, принаймні, щорічно при складанні річної фінансової звітності підприємства. Щоб переконатися в їх проведенні, аудитор може вивчити акти звірки розрахунків з кредиторами і позикодавцями, звіти банків про стан розрахунків за кредитами і т.п. Відсутність документів, що підтверджують проведення періодичної звірки розрахунків з кредиторами і позикодавцями, свідчить про недоліки системи внутрішнього контролю. У цьому випадку аудитор повинен розглянути питання про розширення обсягу аудиторських процедур за суттю [4].

Оцінивши систему внутрішнього контролю, аудитор повинен спланувати характер, тимчасові рамки і обсяг аудиторських процедур для перевірки позичених коштів підприємства.

Як вже було сказано вище, зобов'язання, тестуються аудитором на предмет їх «заниження».

Для планування аудиторських процедур аудитору необхідно отримати від клієнта розшифровку залишків заборгованості за кредитами і позиками на кінець звітного періоду і реєстр операцій із кредитами та позиками за звітний період. Обсяг вибірки для перевірки залишків та операцій із позиченими засобами визначається на основі оцінки аудиторських ризиків і системи внутрішнього контролю. Оскільки кількість операцій із позиченими засобами зазвичай невелика, то при перевірці сальдо за рахунками обліку позичених коштів і операцій з ними, як правило, застосовують нестатистичні методи вибірки. Вибірка залишку та операцій із кредитами та позиками проводиться виходячи зі стратегії аудиторської перевірки, професійного досвіду аудитора і внутрішньофірмових стандартів аудиторської фірми, в якій він працює.

Таким чином, попередньо зібравши необхідну інформацію та оцінивши систему обліку, внутрішнього контролю зобов'язань підприємства-клієнта переходять до розробки і документального оформлення програми аудиту, яка дозволяє організувати роботу аудиторської групи, планувати процес аудиторської перевірки, контролювати повноту застосування аудиторських процедур та

гарантує високу якість проведення аудиту.

Вважаємо, що при проведенні аудиту зобов'язань обов'язково повинна здійснюватися інвентаризація. Без проведення інвентаризації застосування будь-яких способів вивчення звітної інформації є недостатнім. Тестування не повинно бути основним прийомом в процесі аудиту позичених засобів.

Література:

1. Адамик О.В. Інформаційна технологія автоматизованого обліку запасів // Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу, контролю і оподаткування у контексті європейської інтеграції та сучасних викликів глобалізації. – 2018. – С. 12

2. Адамик О.В. Податкове планування: Навчальний посібник. – Тернопіль: ТАНГ, 2005. – 150 с.

3. Корінько М.Д., Кушнір Є.О. Аудит довгострокових та короткострокових зобов'язань. Вісник ЖДТУ. Житомир. 2017. №1 (79). С.26-30.

4. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (2016-2017р). URL: <https://www.apu.net.ua/component/content/article/2-uncategorised/1151-miznarodni-standarti-kontrolyu-yakosti-2016-2017> (дата звернення 15.04.2019).

5. Проскуріна Н.М. Процедурне забезпечення аудиту. Теорія та практика : монографія Київ: Інформ.-аналіт. агенство, 2011. 739 с.

6. Саченко С. І. Економічна експертиза розрахунків з покупцями / С. І. Саченко, О. М. Черешнюк // Сучасні наукові погляди на вдосконалення економіки: перспективи та розвиток: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. - К.: Аналіт. центр «Нова економіка», 2016. - С. 69-72.

7. Цал-Цалко Ю.С., Мороз Ю.Ю. Суліменко Л.А. Аудит : навч. посібник / за ред. Ю.С. Цал-Цалко. Житомир: Рута, 2012. 389 с.